

Kamu Yönetimi Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi

*Institute of Public Administration
Journal of Social Sciences*

Cilt 2, Sayı 3, Kış/Aralık 2022

SAHIP OLDUĞU DEĞERLER SİSTEMİ, TOPLUMSAL KATKILARI İLE EĞİTSEL BOYUTLARI AÇISINDAN SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS OLARAK AHİLİK FELSEFESİ

**Ahi-Order Philosophy as Intangible Cultural Heritage in Terms of its
Values System, Social Contributions and Educational Dimensions**

Araştırma Makalesi • Research Article

Doç. Dr. Oğuz DİKER

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Çanakkale Uygulamalı Bilimler
Fakültesi Müzecilik ve Kültürel Miras Yönetimi Bölümü
oguzdiker@comu.edu.tr

0000-0002-9538-1621

Geliş Tarihi/Received: 01.11.2022

Kabul Tarihi/Accepted: 30.11.2022

Atıf/Citation

Diker, O. (2022). Sahip Olduğu Değerler Sistemi, Toplumsal Katkıları İle Eğitsel Boyutları Açısından Somut Olmayan Kültürel Miras Olarak Ahilik Felsefesi. *Kamu Yönetimi Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*. (3), 117-134.

Kamu Yönetimi Enstitüsü
Türkiye Kamu Çalışanları Kalkınma ve Dayanışma Vakfı kuruluşudur

Öz

İslam inancı, Türk kültürünün birleşimi ile yaşadığı toprakların kadim değerlerin çerçevesinde şekillenen Ahilik felsefesi ve bu felsefe çerçevesinde ortaya çıkan Ahilik sistemi bir gelenek ve dolayısıyla somut olmayan kültürel miras unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Ahilik, bir sistem ve bu sistem çerçevesinde toplumsal yaşamın bir düzenleyicisi olarak var olduğu süre içerisinde, Anadolu topraklarında, günümüzde bile sürdürülebilirlik açısından ulaşılması arzulanan birçok değeri kültürün parçaları haline getirmiştir. Bu bağlamda ele alındığında Ahilik geleneğinin ortaya çıkmasını sağlayan temel değerler sistemi ile Ahilik felsefesinin incelenmesi önem arz etmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın amacı sahip olduğu değerler sistemi ile toplumsal katkıları ve eğitsel boyutları açısından somut olmayan kültürel miras olarak Ahilik felsefesinin incelenmesidir. Çalışma nitel araştırma tekniklerinden kaynak taraması yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Ahilik değerler sistemi, Ahilik felsefesi ile bunların toplumsal katkıları ve eğitsel boyutlarını içeren ikincil veriler taranarak elde edilen veriler araştırma amacı çerçevesinde değerlendirilmiş ve sonuçlar ortaya konulmuştur. Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde Ahiliğin değerler sistemi olarak ve Ahilik felsefi açıdan, toplumsal sistemde; sosyal ilişkiler, din ve vicdan ilişkileri ile ekonomik ilişkiler açısından düzenleyici birçok katkılarının olduğu, bunun yanında sosyal adalet, sevgi, sorumluluk, hoşgörü, duyarlılık, dürüstlük, iyilik, çalışkanlık, üretkenlik gibi değerleri kültürün parçası haline getirdiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ahilik, Ahilik değerler sistemi, Ahilik felsefesi, Ahilik eğitimi, somut olmayan kültürel miras.

ABSTRACT

The Ahi-Order philosophy, which is shaped within the framework of the ancient values of the lands where it lives with the combination of Islamic belief and Turkish culture, and the Ahi-Order system that emerged within the framework of this philosophy appear as a tradition and therefore an element of intangible cultural heritage. During its existence as a system and as an

organizer of social life within the framework of this system, the Ahi-Order has made many values that are desired to be achieved in terms of sustainability in Anatolian lands a part of the culture even today. In this context, it is important to examine the philosophy of the Ahi-order and the system of basic values that enable the Ahi tradition to emerge. The aim of this study is to examine the philosophy of Akhism as an intangible cultural heritage in terms of its value system, social contributions and educational dimensions. The study was carried out with the method of literature review, one of the qualitative research techniques. The data obtained by scanning the secondary data including the Ahi system of values, the philosophy of the Akhism and their social contributions and educational dimensions were evaluated within the framework of the research purpose and the results were presented. When the results of the research are evaluated, in the social system; It has been concluded that it has many regulating contributions in terms of social relations, religion and conscience relations and economic relations, as well as making values such as social justice, love, responsibility, tolerance, sensitivity, honesty, goodness, hard work and productivity a part of the culture.

Key Words: Ahi-Order, Ahi-Order values system, Ahi-Order philosophy, Ahi-Order education, intangible cultural heritage.

Giriş

Yerleşik hayata geçiş ile birlikte ortaya çıkan topluluk yaşamları, günlük rutinler başta olmak üzere, din, inanış gibi birçok alanda ortak paylaşılan değerlerin varlığı ile toplumsallaşmış ve söz konusu değerler etrafında kültür olgusu meydana gelmiştir. Kültür, bir topluma ait örf, âdet, gelenek, görenek gibi kültürel birçok unsurun etkisi altında tarihî süreç içerisinde gelişen bir olgudur (Diker ve Deniz, 2016: 189). Kültürün tarih

süzgecinden geçerek, bilinçli bir kabulle muhafazası ve böylece de gelecek kuşaklara aktarımı da kültürel miras olarak ifade edilmektedir. Kültürel miras, ait olduğu ya da içinde doğduğu topluma özgü bütün kültürel öğeler ile toplumsal değer yargıları, gruplar tarafından oluşturulur ve sürdürülür (Diker, 2019: 674). Kültürel mirasın oluşturulmasını ve sürdürülmesini sağlayan gruplar, nitelik ve nicelik olarak değişik yapısal özelliklere rağmen, aralarındaki ortak karakter, dayanışmaya, güç kuvvet birliğine işaret etmektedir (Atalay, 2001: 197). Binlerce yıllık kadim değerlere sahip Anadolu coğrafyası, toplumsallaşma sürecinde birçok sosyal gruba ev sahipliği yapmıştır. Bu sosyal gruplar, Anadolu toplumlarında günlük yaşamın işleyişinden sosyal yapının oluşumuna kadar birçok alanda belirleyici olmuştur. Bunun yanında bu sosyal gruplar kendisini oluşturan gruplara kimlik yaratarak, bu kimlik ile oluşan bakış açısı ve örgütsel davranışı anlatmakta da kullanılmıştır. Mevlevilik, Bektaşılık gibi birçok önemli örneğinin yanında Anadolu kültürünün önde gelen sosyal gruplarından birisi Ahiliktir.

İyi ahlâkın, doğruluğun, kardeşliğin, yardımseverliğin kısacası bütün güzel meziyetlerin birleştiği bir sosyoekonomik düzen olan Ahilik, Anadolu'da yaşayan halkın ahlâkî yönden gelişmesinin yanı sıra, sanat ve meslek alanında yetişmelerini sağlayan, çalışma hayatında iyi insan meziyetlerini esas alarak düzenleyen bir örgütlenme olarak bilinmektedir. Ahilik, ahlâk, eğitim-bilim, organizasyon, kalite-standardı, üretici-tüketici ilişkisi, denetim gibi konularda yaşadığı dönemin toplumsal yapısını düzenleyen yetkin bir sistemdir (Sancaklı, 2010: 2).

Ahilik var olduğu dönemde, büyük bir ekonomik ve toplumsal sistem olarak, Anadolu’da bugün Birleşmiş Milletlerin sürdürülebilirlik için ortaya koyduğu, sorumlu üretim, açılığın ortadan kaldırılması, eğitimde niteliklilik ve yoksulluk ile mücadele gibi hedeflerin büyük bir çoğunluğunu sağlamıştır. Bu açıdan ele alındığında gerek sosyal grup olarak Ahilik gerekse Ahilik düşüncesi arkasındaki felsefe, günümüz dünyasında bile hayatın bütün alanını düzenleyebilecek önemli bir mirastır.

Bu çalışmanın amacı, somut olmayan kültürel miras olarak Ahilik değerleri ve bu değerlerin toplumsal katkıları ile eğitsel açıdan Ahilik felsefinin tarihsel süreçte değerlendirilerek incelenmesidir. Çalışma nitel araştırma tekniklerinden doküman analizi (kaynak tarama) kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Yerli ve yabancı literatürde Ahilik ile ilgili ikincil veriler taranarak araştırma tamamlanmıştır.

1. Ahilik Kavramı

Ahilik, akmak fiilinden “akı” olarak gelmiştir (Günay, 2003: 2) Akı, kelime kökü olarak ele alındığında Türkçede; eli açık, konuksever ve yiğit kelimelerine karşılık geldiği ifade edilmektedir. Bunun yanında da kelimenin Arapça’da kardeş anlamına gelen ifadeye karşılık geldiği ve bu şekilde dile yerleştiği ifade edilmektedir (Gündüz vd., 2012: 37). Ahilik, öncelikle Türklerin hüküm sürdüğu Anadolu ve Kıırım’da daha sonra da Balkanlar’da teşkil ettirilen esnaf ve sanatkâr birlikleri ile bu birliklere özgü ahlakî, siyasî, iktisadî, felsefî duygu ve prensipler anlamına gelir (Kantarcı, 2007: 64).

Ahilik, belirli özellikleri içeren bir sıfat olarak kullanılmasının yanı sıra ahilik ile ifade edilen özellikleri taşıyan farklı meslek kollarındaki insanların bir araya gelerek oluşturduğu sistemli bir yapı (Ahilik teşkilatı) ve bu yapı içerisinde, kendisi için öngörülen sıfatları içeren kişilere verilen ad olarak da bilinmektedir. İster bir sıfat olarak, isterse sistem ya da sistem içerisinde bulunan kişiler için kullanılsın Ahi ve Ahilik kavramları bir felsefenin dışı yansıması olarak bilinmektedir.

Diğer yandan Ahilik, kültürel bir olgu olmakla birlikte, Ahiliğin ait olduğu toplumdaki ihtiyaçtan doğduğu bilinmektedir. Bütün boyutlarıyla Ahi ve Ahilik kavramlarını anlamak adına tarihsel süreçte gelişimini ele almak gerekmektedir.

1.1. Tarihsel Süreçte Ahilik

Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda ve yükselmesinde önemli etkileri olduğu bilinen Ahilik kurumu, sadece ticari hayata kazandırdıkları ile ekonomiye katkıları değil aynı zamanda toplumsal hayata katkıları ile de tarihsel süreçte öne çıkmaktadır. Anadolu topraklarında 13. yüzyıla kadar tarihlendiği bilinen teşkilatlanmanın her anlamda yapısal kökleri eskilere dayanmaktadır.

Ahiliğin tarihi, fütüvvet kurumu ve idealleri ile ilişkilendirilmektedir. Ahilik İslam'ın yayıldığı topraklardan kültürel aktarım yoluyla aktarılan fütüvvet felsefesi ile fütüvvet ehillerinin bir araya gelerek oluşturduğu sosyal örgütlenme biçiminin Anadolu'da oluşan bir örneğidir. Bu nedendir ki ahilik konusundaki çalışmaların odağında fütüvvet felsefesi ve kurumsal olarak fütüvvetin incelenmesi vardır (Demirpolat ve Akça, 2004: 356).

Terim olarak fütüvvet, “cömertçe vermek, başkasını rahatsız etmemek, şikâyet ve sızlanmayı terk etmek, haramdan uzaklaşmak ve ahlaki değerlere sahip olmak” şekillerinde tanımlanmış olup, kavramsal anlamda fütüvvet ise, “herhangi bir karşılık beklemezsiniz başkalarına yardım ve iyilik etmek, başkalarını kendine tercih edip onların menfaatini kendi menfaatinden üstün tutmak, toplumun ve fertlerin mutluluğu ve kurtuluğu için kendini feda etmek” olarak tanımlanmaktadır (Mengütay,2018: 11).

İslamiyet’in temel değerlerini içerisinde barındıran fütüvvet anlayışı, hoşgörü, dürüstlük ve iyi ahlak temellerinde dinin gayri müslim toplumlara karşı tanıtılması ve anlaşılması açısından da etkili olmuştur. Fütüvvet, dinin etkisiyle toplumsal dönüşüm yaşayan ve böylece yerleşik hayata doğru evrilerek göçebe ve düzensiz aşiret hayatını terk eden Arap toplumunda kadim kültüre ait ideal insan karakteri ve bu karakterin özelliklerinden cömertlik, konukseverlik ile yiğitlik gibi değerlerin kültürel dönüşüm sonrası yansımaları olarak ifade edilmektedir (Düşükcan ve Baydaş,2019: 871).

Fütüvvet ya da fütüvvet esaslarını benimsemek şeklinde ifade edilen fütüvvetçilik toplumun her kesiminde yansımaları hissedilir hale gelmiştir. Fütüvvetçilik, kişisel erdemlere ve niteliklere önem verir (Andaç, 1994: 2). İslam’ın yayılması, fütüvvet düşüncesinin de yayılmasına neden olmuştur. Fütüvvet ideali ile bu ideal çerçevesinde şekillenen kurumlar, kültür olarak farklı isimler altında önce Suriye ve Irak’ta yayılmıştır. Bu yayılma yerel kültürlerin de etkisiyle sonraki yıllarda İran ve Türkistan’a kadar uzanmıştır (Kızıler, 2015: 411).

Daha önce de ifade edildiği üzere Anadolu topraklarında 13. yüzyılda kendini gösterdiği bilinen Fütüvvet hareketinin Anadolu'ya intikalinde, Selçuklu Sultanı I. İzzeddin Keykavus'un etkisi olduğu bilinmektedir. Aynı dönemde Halife Nasır'ın dinî müşaviri as Suhreverdi'nin Konya'ya gelmesi ile fütüvvet teşkilatının Anadolu'da yayılması ayrıca bir ivme kazanmıştır (Demirpolat ve Akça, 2004: 361).

Sonraki yıllarda toplum içerisinde birçok kurumda etkisini sürdüren fütüvvet, beraberinde yerleşik bir düşünce tarzını da oluşturmuştur. Bu düşünce tarzı Selçuklu Devleti'nin yıkılmasıyla etkisini kaybetmemiş, zanaat ve meslek sistemi içerisinde belirli bölgelerde de olsa kendini göstermiştir. Osmanlı Beyliğinden Devlete geçişte özellikle iktisadi hayatın temellerinin atılması süresince kurumsal açıdan süre gelen fütüvvet düşüncesi, Osmanlı merkezi yönetiminin bütünüyle güçlenmesinden sonra da mesleki bir yapı içerisine yer edinerak esnaf kuruluşları arasında yaşamlarını sürdürmüşlerdir (Özerkmen, 2004: 66).

Her ne kadar fütüvvet idealinden beslenmiş olsa da ahilik, Osmanlı kültürüne özgü bir yapı ile ortaya çıkmış ve yapısını 17. yüzyıla kadar sürdürmüştür. Bu tarihten sonra ahilik gelenekleri, lonca teşkilatları tarafından gerek nicelik gerekse nitelik yönünden korunmuş ve geliştirilmiştir. Osmanlı Devleti'nin çöküş sürecinde loncalar bozulmuş, nihayet 1912 yılında Loncalar tamamen ortadan kaldırılmıştır. Böylece 700 yıl boyunca yaşamış ve Anadolu halkının ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamında belirleyici bir rol üstlenmiş olan ahilik sistemi tarihe karışmıştır (Gündüz vd., 2012: 41).

Ahilik sisteminin hakimiyetini yitirmiş olması sadece ticari hayatın merkezinde bulunan bir kurumun yok olması manasına gelmemektedir. Ahiliğin yok olması, aynı zamanda Ahilik kültürünün başta ticari hayat dolaylı olarak da sosyal hayat üzerindeki olumlu etkilerini de yok etmiştir. Bu haliyle gerek sosyolojik gerekse ekonomik açıdan ticaret hayatı daha mekanik ve kişi menfaatlerini ön plana alan bir yapıya bürünmüştür. Bu ise kolektifliği ve yardımlaşmayı dolayısıyla da toplumsal barışı doğrudan etkilemiştir.

1.2. Ahilik Felsefesi ve Değerleri

Her düşünsel akım ve çevresinde gelişen kurumlarda olduğu gibi Ahilik düşüncesi ve etrafında oluşan kurumların da bir felsefesi vardır. Bu felsefe temelinde birçok amaç bulunmaktadır. Toplumsal barışı oluşturmak, kişiyi topluma faydalı bireylere dönüştürmek, bireyin toplumda hak ettiği yere gelmesini desteklemek, anlayış, güven ve iş bölümü kurarak toplumdaki ekonomik ve sosyal dengeyi sağlamak böylece ahlaklı, bilinçli hale getirmek Ahilik felsefesinin temelini oluşturmaktadır (Akgül, 2017: 10).

Daha önce de belirtildiği üzere Ahilik birçok düşünsel değerini fütüvvet felsefesinden almıştır. Bu düşünsel değerlerden en önemlileri ahlak ve terbiye kurallarıdır. Fakat Ahilik, fütüvvetten farklılaşarak teşkilatlanma ve çalışma alanı bakımlarından dönüşmüştür (Andaç, 1994: 2). Fütüvvet ehli olmanın temel değerleri “ahlaklılık ve erdemliliğin” yanında zanaat sahibi olmak ile ahilik “ahlak ve sanatın uyumlu birleşimi” şeklinde ifade edilmiştir. Bu açıdan Ahilik, sadece esnaf ve sanatkârların faaliyetleri sayesinde ekonomik hayatı düzenlememekle yetinmemiştir. Bunun yanında sosyal

hayata da odaklanarak gelir, güç ve sosyal dengeyi gözetmiştir. Böylece zengin ve fakir, güçlü ve zayıf , imal eden ve tüketen, çalışan ve işveren, millet ve devlet yani toplumun bütün fert ve kurumları arasında iyi ilişkiler ve denge kurarak herkesin huzur içerisinde yaşaması hedeflenmiştir (Gündüz vd., 2012: 42).

Ahi felsefesinin toplumsal barışa yönelik temel hedefi, insanların gelir dengesizliğinin ortadan kaldırılması ile ihtiyaçlarını karşılayabilme kabiliyetinin sağlanmasıdır. Ahilik insana “manevi, ahlaki ve sosyal hayatın bütünlüğünü ” telkin eder (Kaya,2013: 44). Bu bağlamda ahilik, ahiret inancı çerçevesinde bu dünyada gerçekleştirilecek erdemli davranışları sayesinde insanların ahiret huzuruna ermelerine odaklanmaktadır. Ahilik, erdemlilik ve iyi insan olmanın temel anahtarı olarak şekillenmiştir. Ahilik kültürü, tesis ettiği ahlaki birikimle dünyaya dair faaliyetlerin tamamlayıcısı olmuştur (Aydoğan ve Delibaş, 2017: 10).

Ahilik değerlerinin oluşması ve yerleşmesini doğru anlamak için zamanın şartları bağlamında düşünmek önemlidir. Göçebe beyliklerden yerleşik devlet düzenine geçişin sancılarının yaşandığı ve ticari faaliyetlerin gayri müslimler ile Anadolu dışında yaşayan topluluklar tarafından yürütüldüğü bir dönemde temel iki amaç ahiliğin bir teşkilat olmanın ötesinde bir düşünsel yapı haline gelmesinde etkili olmuştur. Siyasi ve ekonomik istikrarın yerleşmediği, sosyal kurumların oluşmadığı bir iklimde yardımlaşma ve dayanışmayı sağlayacak bir sistematığın oluşması, ikincisi ise bu sistem ile esnaf ve zanaatkârların birliğini sağlamak, zanaatlarını yapmaları hususunu teminat altına almak şeklindedir (Çoban, 2018: 90).

Söz konusu şartlar ve bu şartlar çerçevesinde gelişen amaçların gerçekleşmesi ancak ve ancak ahilik tabii olanları ahilik felsefesine eriştirecek, temelini İslam inancından ve fütüvvet felsefesinden alan bir değerler sistemini barındırmaktadır. Birçok değerden bahsedilmesine rağmen ahilik ile ilgili temel değerler tablo 1’de belirtilmiştir.

Tablo 1. Ahilik Değerleri

Doğruluktan ayrılmamak	Kusur aramamak	İnsanlara iyiye yöneltmek
Dine bağlılık	Dedikodudan kaçınmak	Halka adanma
Alçak gönüllülük	Misafirperverlik	Güçlüyken suçluyu affetmek
İyi huylu olmak	Zanaat ve meslek sahipliği	Arlanma (utanma)
Yalandan kaçınmak	Dürüst olmak	Düşmanlık ve kin duygularından arınmak
Kusurları örtmek	Zenginlere minnet etmemek	Hürmetkar ve şefkatli olmak
Nefsine yenilmemek	Batıla bel bağlamamak	

Kaynak: Bakır, 2014: 407’den uyarlanmıştır.

Daha önce de belirtildiği gibi nitelikler birikimi olan Ahilik, toplumsal ihtiyaç bağlamında ortaya çıkan fütüvvet davranışının tezahürü olarak şekillenerek farklı toplumsal kurumlarda kendine yer bulmuştur. Tablo 1’de belirtilen Ahilik değerleri incelendiğinde, tamamının ilişkisel düzlemde farklı yaşam alanlarını etkilediğini söylemek mümkündür. Bunları, ekonomik ilişkiler, din ve vicdan ilişkisi, sosyal ilişkiler vb. şeklinde sınıflandırılabilir.

Akgül (2017) Ahilik ilkelerini *ekonomik ilişkiler* bağlamında ele almıştır. Müşteriyi aldatmamak, ayıplı mal satmamak gibi ilkeler bağlamında *meslek ahlaki* ekonomik ilişkilerin ilkidir. Bir diğeri ise *kaliteye önem verme* olarak ifade edilmektedir. Bunun yanında çalışanlarına karşı sosyal güvenlik sağlama, meslektaşları ile yardımlaşma, rekabeti algılama yine ekonomik ilişkiler bağlamında ele alınabilecek boyutlarıdır.

Ahilik felsefesinin İslam inanının değerlerinden hareket etmesi, ilke ve değerlerin de İslami esaslara göre yaşamının öğütlenmesi ve öngörülmesi sonucunu doğurmaktadır. Burada özellikle Kur’an’da haram sayılan ve özünde sadece dinî değil aynı zamanda sosyal yaşamı da düzenleme açısından değer taşıyan dedikodudan kaçınma, hile yapmama, zina yapmama, nefesine uymama, doğruluktan ayrılmama gibi değerlerin, *din ve vicdan ilişkileri* içerisinde kümelenmesi yanlış olmayacaktır. Bunun yanında Ahilik felsefesi ve beraberinde şekillenen değerlerin, erdemliliği öngördüğü, böylelikle de sosyal yaşamı ve *sosyal ilişkileri* düzenlediği öngörülebilir. Büyüklere hürmetkar, küçüklere şefkatli olmak, kimseye karşı düşmanlık ve kin beslememek, kusur aramamak, alçak gönüllü olmak gibi değerler özellikle sosyal ilişkilerin düzenlenmesinde önemlidir.

Ahilik ilkeleri, Ahilerin temel eğitimlerinde kendilerine aktarmakta, bu eğitimler bir anlamda, kişinin kendi içsel yolculuğuna işaret etmektedir. Ahilik kültürünün aktarımı geniş bir eğitim sürecini kapsar. Bu eğitimin en temeli ahlak eğitimidir. Fütüvvetnamelere göre dizayn edildiği varsayılan eğitimlerde yer alan dört temel ilke iffet (namus), şecaat (yiğitlik), hikmet (bilgelik) ve adalet (adil olma) şeklindedir. Her temel ilkeye bağlı sekiz değer mevcuttur. Bu değerler; emniyet, doğruluk, tövbe, hidayet, alçak gönüllülük, vefa, cömertlik ve öğüt şeklindedir (Kaya, 2013: 41).

Bu açıdan bakıldığında ahilik ilkeleri, bu ilkelerin gruplandırılması ile günümüz eğitsel sisteminde sıklıkla kullanılan ders modülleri şeklinde değerlendirilerek, yine belirli değerler bağlamında Ahilere aktarılmıştır. Bu açıdan ele alındığında Ahilik gerek ele alınış, gerekse aktarılması bakımlarından sahip olduğu derinlikle tam bir felsefe olarak karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu felsefenin toplumsal hayata getirileri de ayrıca ele alınması gereken hususlardandır.

1.3. Ahilik Eğitimi ve Toplumsal Hayata Katkıları

Ahilik felsefesi ve değerleri “sosyal ahlaka” dayanır. Diğer bir ifade ile ahlak ilkeleri ben merkezliliği değil, toplulukçuluğu böylece de bireyin toplum içinde kişiliğini koruyan bir ilişki söz konusudur (Özerkmen, 2004: 73). Ahiler, Anadolu’da özellikle belirli dönemlerde oluşan çatışma ortamlarında özellikle sosyal düzenin sağlanması adına uzlaştırma ve bir araya getirmede önemli rolleri olmuştur (Kızıler, 2015: 413).

Bu noktada ahilik düşüncesinin en önemli özelliklerinden birisi üyelerine ortak davranışlar kazandırmak olmuştur. Ortak davranış kazandırmada ahilik kurumunun, en önemli katkısı ahilik eğitimleri olmuştur. Kültürün aktarımında ahiler ilk iş olarak mensuplarını eğiterek (terbiye ederek) uzmanlıklarıyla ilgili kazanmaları gerekli bilgi ve becerilerin yanı sıra onları davranış ve tavırları bakımından da hayata hazırlamayı şiar edinmişlerdir. Bir anlamda “ham olanı pişirmek; toy olanı olgunlaştırmak” gayesi ahiliğin eğitimdeki önceliklerini oluşturmaktadır (Bakır, 2014: 408).

Temel eğitimini tamamlayan, ustasının icazetini alan ve Ahi Divanında gerek davranışı, ustalığı gerekse dinî ve vicdani özellikleriyle Ahiliğe kabul edilenlere verilen nasihatler, bahsedilen dünya ve ahiret mutluluğunun anahtarlarını sunmaktadır. Bağımsız bir ritüel olan öğüt verme (Günay,2003: 34);

“Ey oğul!

Hak al, hak ver, kimseye dediğinden eksik verme ki, hak taala kazancına ve ömrüne bereket vere. Ve her zaman teraziye eline alsın, ahiret terazisini asmak gerekirsin, yakında bilesin kim helale hesap ve şüpheye itip ve harama azap olsa gerek. Haydi oğul ona göre dirlik için gereksin.”

Ahilik kültürünün aktarıldığı eğitim ile ahilik ilke ve değerlerinin öğretiminde; meslek erbaplarının yetiştirilerek toplumun sanat ve ekonomik hayatına katkıda bulunmak, bunu gerçekleştirirken de ahlaklılık ile faziletli olmayı temel alarak erdemli insanlar yetiştirmek amaçlanmıştır. Bu vesileyle sadece sosyal ve ekonomik hayat düzenlenmemiş, bununla birlikte ülke

güvenliğinin tehlikeye düştüğu ve devletin sıkıntılı süreçlerinde organize hareket edecek sistemli kurumlar da oluşturulmuştur. (Kızılar, 2015: 418).

Ahilik eğitimi, toplumda bireycilik ve bencillik yerine kolektifliği, toplumsal eşitsizlik yerine, adaleti ve eşitliği, çatışma yerine uzlaşmayı ön plana çıkaracak temeller üzerine inşa edilecek bir sistemi tasarlamıştır. Ahilik etkili olduğu süreçte çalışmanın yararlarına inanan üretken, dürüst meslek erbaplarının yetişmesine, bu vesileyle de güçlünün zayıfa üstün olmadığı, haksız kazançtan kaçınan, dürüst, hileli davranışlardan uzak, erdemli ve ahlaklı ahilerden oluşan (Gündüz vd., 2012 :38) bir sistem toplumsal hayata katkı sağlamıştır.

Sonuç ve Değerlendirme

Belirli bir inanç sistemi çerçevesinde, erdemlilik ilkelerini benimseyen toplumlarda farklı sosyal gruplar, kültürel yapıların oluşmasına katkıda bulunmuştur. Binlerce yıllık kadim bir geçmişe sahip Anadolu Coğrafyası, Türklerin yerleşimi ve İslam dini etkisiyle oluşan kültürün parçaları olan birçok farklı sosyal gruba ev sahipliği yapmıştır. Günümüzde bu sosyal grupların büyük bir kısmı varlığını sürdürememekle birlikte, önemli bir kısmı sahip oldukları değerleri, ilkeleri ve toplumsal hayata katkıları bakımlarından geride bıraktıkları miras ile kültürel yapının ana taşıyıcıları şeklinde-dir. Günümüz dünyasının toplumlar üzerindeki kültürleşme baskısı sonucunda kimliğini kaybetmiş, birbiri ile benzeşik ve üretim yerine tüketim, toplumsal barış yerine çatışma, kolektiftik yerine bireycilik gibi negatif unsurlar toplumsal kültürlere baskı unsuru haline gelmiştir. Bu konjonktür

içerisinde geçmiş kültürlerin ana taşıyıcısı olan kültürel mirasın değeri gitgide artmaktadır.

Çağının ekonomik sistemini oluşturan ahilik geleneği ve bu geleneğin çevresinde şekillendiği ahilik felsefesi, Türk toplumu açısından bahsi geçen kültürleşme baskılarına karşı öz kültürünü, sosyal adalet ile toplumsal barışı sağlamada yararlanabileceği somut olmayan kültürel değerlerin başında gelmektedir. Ahilik, etrafında toplandığı değerler ve bu değerler ile ulaşılmak istenen hedefler ile değerlendirildiğinde; sevgi, sorumluluk, hoşgörü, duyarlılık, dürüstlük, iyilik, çalışkanlık, üretkenlik gibi birçok değerın toplumda tesisi ve temini ile geçmişte sağladığı etki gibi günümüzde de sağlayabilecek düşünce ve kurumlara ihtiyaç vardır.

Yüzyıllar boyunca uygulanarak başarıya ulaşan, sosyal ilişkiler, dinî ve vicdani ilişkiler ile ekonomik ilişkileri düzenlemeyi amaçlayan eğitim sisteminin kadim değerler olarak, günümüz eğitim sistemlerine entegre edilmesi, söz konusu değerlerin günümüz toplumlarında yayılması ile refahı, huzuru ve barışı sağlayacaktır. Bu açılardan ele alındığında ahilik geleneği, ahilik değerler sistemi ve ahilik felsefesi irdelenerek, farklı açılardan topluma katkıları ele alınmalıdır. Bu çalışmada eğitim ve toplumsal sisteme katkıları açılardan ele alınan söz konusu kavramlar, gelecek çalışmalarda kültürel, ekonomik vb. farklı açılardan ele alınabilir.

Kaynakça

Akgül, D. (2017). Ahilik Kültüründeki Etik İlkelerin Günümüz İşletmelerine Yansımaları: Kırşehir İli Örneği. *Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 8-26.

- Andaç, F. (1994). Osmanlı Döneminde Ahilik Teşkilatı. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (11), 1-14.
- Atalay, O. (2001). Kur'an'da Sosyal Grup İfade Eden Kavramlar. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (16), 197-231.
- Aydoğan, E., Delibaş, M. B. (2017). Ahilik Kurumu ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışı. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi*, 52(1), 1-11.
- Bakır, S. (2014). Bir Eğitim Kurumu Olarak Ahilik ve Hülya Taş'ın "Günümüz Bursa Esnafında Ahilik Kültüründen İzler" Adlı Eseri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (Teke) Dergisi*, 3(1), 406-415.
- Çoban, M. (2018). Değerler Eğitimi ve Ahilik İlkeleri, *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 87-102
- Demirpolat, A., Akça, G. (2004). Ahilik ve Türk Sosyo-Kültürel Hayatına Katkıları. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (15), 355-376.
- Diker, O., Deniz, T. (2016). Coğrafya ve Tarih Perspektifinden Somut Kültürel Miras ve Türkiye. Ankara: Pegem Yayınevi.
- Diker, O. (2019). Somut Olmayan Kültürel Miras ile İlişkisi Bağlamında Etnik Turizm. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8 (1), 671-684
- Düşükcan, M.,Başdaş, O. (2019). Ahilik İlke ve Uygulamalarının Günümüz Kobi'lerine Yansıması: Elazığ İli Örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(70), 866-881.
- Günay, A. (2003). Ahilikte Mesleki ve Sosyal Dayanışma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

- Gündüz, A. Y., Kaya, Mehmet, Aydemir, C. (2012). Ahilik Teşkilatında ve Günümüzde Tüketicilerin Korunmasına Yönelik Çalışmalar Üzerine Bir Değerlendirme. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2), 37-54.
- Kantarcı, Z (2007). İş Etiği Ve Ahilik, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kaya, U. (2013). Değerler Eğitiminde Bir Meslek Teşkilâtı: Ahilik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(26), 41-69.
- Kızıler, H. (2015). Osmanlı Toplumunun Sosyal Dinamiklerinden Ahilik Kurumu. *Itobiad: Journal Of The Human & Social Science Researches*, 4(2).408-423.
- Mengütay, G (2018). Türk İslam Medeniyetinde Kalite Anlayışı Açısından Ahilik, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.
- Özerkmen, N. (2004). Ahiliğin Tarihsel–Toplumsal Temelleri Ve Temel Toplumsal Fonksiyonları–Sosyolojik Yaklaşım. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 44(2).57-78.
- Sancaklı, S. (2010). Ahilik Ahlâkının Oluşumunda Hadislerin Etkisi. *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1-28.